

Doktori (PhD) értekezés tézisei

**A LEADER HELYI AKCIÓCSOPORTOK
MŰKÖDÉSÉNEK VIZSGÁLATA NÉHÁNY
KELET-KÖZÉP-EURÓPAI ORSZÁG
PÉLDÁJÁN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A
FORRÁSELOSZTÁS KÉRDÉSKÖRÉRE**

Veselicz Adél

Témavezető:
Dr. Pénzes János

Társ-témavezető:
Dr. Patkós Csaba

DEBRECENI EGYETEM
Földtudományok Doktori Iskola
Debrecen, 2025

Bevezetés

A közép-európai országok 1989-1990-es rendszerváltása jelentős átalakulásokat hozott, amelyeket a területi egyenlőtlenségek növekedése kísért (Nemes-Nagy, 2017). Az egyenlőtlenségek továbbra is érzékelhetők, sőt, a különbségek még inkább fokozódtak: míg egyes régiók kedvezőbb pozícióba kerültek, addig mások, minden erőfeszítésük ellenére, nem tudtak jelentős javulást elérni helyzetükben (Tagai et al., 2018; Uzzoli et al., 2013). A vidéki térségek egyedi társadalmi, gazdasági és települési jellemzőkkel bírnak (Csatári, 2001) és nagyobb valószínűséggel néznek szembe szegénységgel, munkanélküliséggel és a szolgáltatások hiányával, mint a városi területek. A vidékfejlesztés kiemelt prioritás Európában, melyet számos nemzeti és Európai Unió forrás támogat.

Az innovatív LEADER (*Liaison entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*, magyarul Községi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztése érdekében) program 1991 óta biztosít lehetőséget a helyi közösségek számára, hogy részt vegyenek térségük fejlesztésében. A módszer a belső erőforrásokra és a helyi potenciálra fókuszál, különféle partnerek együttműködését ösztönözve a rurális térségek versenyképességének növelése érdekében (Sykała et al., 2015; Kassai et al., 2011; Kis, 2011; Forgács, 2003; Mezei et al., 2019).

A LEADER megközelítést alkalmazó helyi akciócsoportok elemzése, a program működésének vizsgálata és a jógyakorlatok gyűjtése az elmúlt években több hazai kutató figyelmének középpontjában állt (például Kovács-Katona et al., 2006; Kovács et al., 2011; Kis et al., 2011; Bíró et al., 2014; Csurgó et al., 2016; Gerencsér et al., 2017; Goda et al., 2017;

Aubert et al., 2022). Ugyanakkor a LEADER témaköre nemcsak a hazai kutatók érdeklődését keltette fel, hanem számos nemzetközi tanulmány is született e területen, ezek közül a legtöbb kutatás a LEADER módszer egy adott területen vagy országban való vizsgálatára fókuszált (Böcher, 2008; Macken-Walsh et al., 2012; Fakowski, 2013), illetve bizonyos esetekben több térség összehasonlítására irányult (Navarro et al., 2015; Dax et al., 2016; Chevalier et al., 2017). Azonban az egész Európai Uniót átfogó összehasonlító elemzések továbbra is hiányoznak (Dax és Oedl-Wieser, 2016).

Célkitűzések

Kutatásom során az alábbi kérdésekre kerestem a választ:

1. Milyen, területi, szimbolikus, formai, funkcionális (Paasi, 1986.) különbségek figyelhetők meg a kelet-közép-európai és a nyugat-európai LEADER akciócsoportok körében?

2. Milyen különbségek figyelhetők meg a kormányzási szintek tekintetében az egyes országok között?

Lukesch (2007) a jó kormányzást nyolc szintjét különböztette meg: túlélés, identitás, erő, legitimáció, eredmény, egyenlőség, egyediség és fenntarthatóság. A jó kormányzás alapelvei – különösen az átláthatóság, a részvételiség és az igazságosság – szorosan összekapcsolódnak a LEADER program működésével. A decentralizált forráselosztás, a helyi akciócsoportok aktív bevonása és a helyi igényekhez igazított fejlesztések mind hozzájárulnak a források hatékonyabb és méltányosabb elosztásához. A decentralizáció révén a döntéshozatal közelebb kerül az érintett közösségekhez, ami

nemcsak a kormányzat hatékonyságát növeli, hanem annak legitimitását is erősíti (Pálné Kovács, 2014).

3. Mely társadalomföldrajzi jellemzők befolyásolják a helyi akciócsoportok esetében a forráselosztást?

Kutatásom célja annak vizsgálata, hogy az akciócsoportok eltérő társadalmi-gazdasági viszonyai milyen módon befolyásolják a források elosztását. Az egyik ilyen jellemző a népsűrűség, amely fontos szerepet játszik a vidék fogalmának meghatározásában, amelyet az uniós és nemzeti fejlesztési politikák is figyelembe vesznek. Emellett a népsűrűség hatással lehet a részvételen alapuló fejlesztési módszerek sikerességére is (Pretty, 1995; Krishna, 2002; Bebbington & Perreault, 1999; Mosse, 2006). Egy másik ilyen jellemző a társadalmi tőke, a magasabb társadalmi tőkével rendelkező akciócsoportok általában alacsonyabb munkanélküliségi indexszel és magasabb egy főre jutó jövedelemmel jellemezhetők (Hajdu et al, 2017). Kutatásom egyik központi kérdése, hogy vajon ezekben a fejlettebb akciócsoportokban egyenletesebb-e a LEADER források elosztása a tagtelepülések között. Emellett vizsgálom, hogy az akciócsoportok tagtelepüléseinek száma és mérete milyen hatással van a forráselosztásra. Különösen érdekelt, hogy a kevesebb tagtelepüléssel rendelkező, és egy domináns (a teljes lakosság legalább 20%-át képviselő) településsel bíró akciócsoportok esetében milyen mértékű egyenlőtlenség mutatható ki a források elosztásában.

4. Milyen összefüggés tapasztalható a helyi akciócsoportok szervezeti jellemzői és a forráselosztás között?

A kutatás ezen kérdéséhez kapcsolódóan azt vizsgáltam, hogy a helyi akciócsoport (HACS) székhelye befolyásolta-e a forráselosztást (feltételezve a székhelyek előnyét), valamint,

hogyan a HACS tapasztalata (régábbi alapítás) egyenletesebb forráselosztást eredményezett-e. Továbbá azt is elemzem, hogy a IV. (közösségi irányítású) és a III. (ágazati) tengely forráselosztásában van-e különbség Magyarországon.

5. Hogyan befolyásolja a vidékfejlesztési stratégiák településekre vonatkozó szóhasználata a forráselosztást? A legfontosabb szimbólum az egyes tagtelepülések földrajzi neve, amelynek megjelenítését a tervezés, mint hatalmi harc (Faragó L. 2005) során valamennyi érdekelt maximalizálni próbálja (Patkós, 2004). Azt vizsgáltam, hogy a helyi vidékfejlesztési stratégiákban kapott-e valamely település kiemelkedő szerepet (legtöbbször megemlíttet) és ez a stratégiai dokumentumokban való megjelenés összefügg-e a HACS-on belüli forráselosztással.

Felhasznált módszerek

A kutatás alapját egy széleskörű szakirodalmi áttekintés képezte, amely angol és magyar nyelvű forrásokat egyaránt felölelt. Kiemelt figyelmet szenteltem a kelet-közép-európai kutatók angol nyelvű publikációinak a következő témákban: Európai Unió, vidék, vidékfejlesztés, közösségi kezdeményezések, endogén fejlesztés, társadalmi és területi igazságosság, valamint a LEADER módszer.

Létrehoztam egy átfogó adatbázist a három ország összes 2007-2013 közötti LEADER projektadataiból, az akciócsoportok egyéb adataiból (települések, székhely, támogatásra jogosult lakosság száma, területi kiterjedése), valamint a munkanélküliségi és jövedelmi adatokból, a továbbiakban ezen adatbázis megjelölése: LEADER támogatási adatok alapján összeállított adatbázis. Az adatok elemzése

Excelben, QGIS-ben és SPSS-ben történt (táblázatok, diagramok, térképek, statisztikai elemzés).

Kérdőíves felmérést készítettem a 2014-2020 közötti időszakban működött LEADER helyi akciócsoportok körében, Lukesch (2007) módszere alkalmazásával a kormányzási szintek vizsgálatára, továbbá a kérdőív tartalmazott az akciócsoportok intézményesülési folyamataira vonatkozó kérdéseket is. A vizsgált három ország (Csehország, Szlovákia és Magyarország) a kérdőíves vizsgálat alkalmával kiegészült más EU-s országokkal is kontroll jelleggel (Hollandia, Németország, Dánia, Franciaország) (összesen 223 visszaérkezett válasz). A kérdőíves felmérés során akciócsoportok vezetői kapták meg a kérdéseket, amelyeket online küldtem ki anyanyelvükön, míg a referenciaországoknak angol nyelven.

Továbbá dokumentumelemzést végeztem a 2007-2013 időszakban működött magyar LEADER helyi akciócsoportok elérhető helyi vidékfejlesztési stratégiáin.

Az összeállított adatbázisok alapján területi egyenlőtlenségi számításokat (Hoover-, Gini-index, logaritmikus súlyozott relatív szórás) készítettem, mely a dolgozat egyik legfontosabb szegmense, hiszen a kutatás leglényegesebb kiindulópontja volt, hogy a forráselosztási egyenlőtlenségeket tudjam összehasonlítani más társadalmi és gazdasági mutatókkal.

Kutatási eredmények

1. Tézis:

Kutatásom során megállapítottam, hogy a vizsgált országok akciócsoportjai a LEADER elveknek megfelelően táji, kulturális határokhoz igazodnak a legjobban. Valamennyi vizsgált országban az akciócsoportok területi beosztásával kevésbé elégedettek. Az akciócsoportokban a legjellemzőbb szimbólum a logó. A helyi, a regionális és a központi irányító hatóság munkájával minden vizsgált országban elégedettek. Az önkormányzatok számát azonban túl soknak találják egy akciócsoporton belül. A tervezést és a forráselosztást tartják a legjelentősebb tevékenységnek, amelyeket az akciócsoportok ellátnak.

A kutatásom során készített kérdőíves felmérésből kiderült, hogy a vizsgált országok akciócsoportjai a LEADER elveknek megfelelően elsősorban a táji és kulturális határokhoz igazodnak, ami elősegíti a helyi identitás erősítését és a közösségi együttműködést. Ugyanakkor a területi dimenzióval kapcsolatos elégedettség mértéke országonként eltérő. Míg a közepes elégedettség általánosan jellemző, Magyarország esetében alacsonyabb szintű elégedettség tapasztalható. A helyi akciócsoportok szimbolikus megjelenése jelentős mértékben a logókra épül. A logók nem csupán az adott csoportok vizuális megkülönböztetését szolgálják, hanem a helyi közösségek identitásának és a LEADER-program célkitűzéseinek kommunikációját is segítik. A helyi, regionális és központi irányító hatóságok munkájával kapcsolatos elégedettség általánosan pozitív. Az intézményi együttműködés hozzájárul a

programok hatékony végrehajtásához, bár az egyes országok között eltérések mutatkozhatnak a koordináció és az erőforráselosztás hatékonyságában. A helyi akciócsoportok összetétele szempontjából az önkormányzatok számát túl magasnak találják a kérdőívre választ adók. Az önkormányzatok túl magas száma kihívásokat jelenthet a döntéshozatalban és az egyéb szektorokkal való együttműködésben. Ezzel szemben a civil, üzleti és egyéb szereplők aránya megfelelő egyensúlyt mutat, amely biztosítja a programok sokszínűségét és fenntarthatóságát.

A helyi akciócsoportok funkcionális szerepei közül három fő terület emelkedik ki:

- Tervezés: a tervezési tevékenység minden vizsgált országban jelentős szerepet tölt be, mivel ez biztosítja a fejlesztési stratégiák hosszú távú fenntarthatóságát és hatékonyságát.
- Forráselosztó tevékenység: a pénzügyi források elosztása minden országban meghatározó tevékenység, amely közvetlen hatással van a helyi fejlesztések eredményességére.
- LEADER-en kívüli források megszerzése: A kontrollcsoport esetében ez a tevékenység kiemelkedően fontosnak bizonyult, amely arra utal, hogy az egyes akciócsoportok a programon kívüli források bevonásával is növelni kívánják hatékonyságukat.

A LEADER program helyi akciócsoportjai számos közös vonást mutatnak, de az egyes dimenziók mentén eltérő mértékű elégedettség és működési sajátosságok figyelhetők meg. A vizsgálat rávilágít arra, hogy a táji és kulturális határokhoz való igazodás alapvetően meghatározza a program sikerességét, míg a forráselosztás és a külső források bevonása tovább erősítheti

a helyi fejlesztések fenntarthatóságát. Magyarország esetében különös figyelmet érdemel az önkormányzatok arányának optimalizálása és a területi dimenzióval kapcsolatos elégedettség javítása, hogy a program hatékonysága tovább növekedhessen.

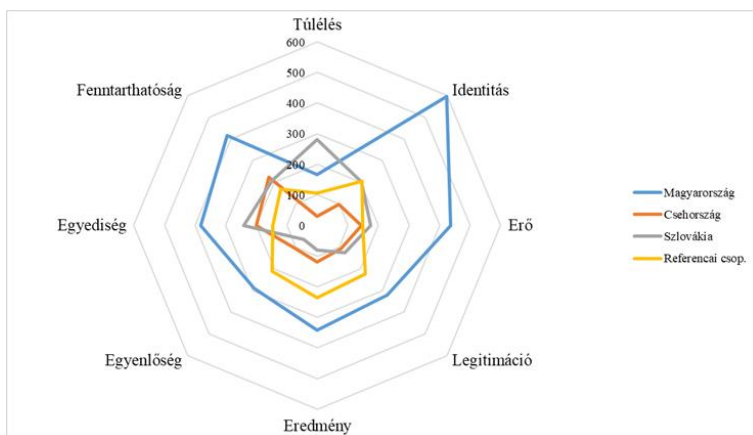
2. Tézis:

Kutatásom során megállapítottam, hogy a vizsgált három ország LEADER helyi akciócsoportjainak kormányzási szintjei jelentős eltéréseket mutatnak. Csehország rendelkezik a legfejlettebb rendszerrel, míg Magyarország köztes helyet foglal el. Szlovákia, a három ország közül a LEADER program legfiatalabb szereplőjeként, még a túlélés, azaz a jó kormányzás legelső szakaszában van.

Kutatásom során vizsgáltam a három ország kormányzási szintjei közötti különbségeket Lukesch (2007) modellje alapján.

A beérkezett válaszok alapján megállapítható, hogy a három vizsgált ország közül Csehország akciócsoportjai a legfejlettebbek a Lukesch (2007) által meghatározott evolúciós szintek szerint (1. ábra). A legtöbben a fenntarthatósági szinthez tartozó válaszokat jelölték meg, ami arra utal, hogy a cseh akciócsoportok már a nyolcadik szakaszban járnak. Ez azt jelenti, hogy jól működő, hálózatosodott és önmagukat fenntartó szervezetek, amelyek akár az Európai Unió által biztosított működési költségektől is függetlenek lehetnek. A magyar akciócsoportok az „identitás” szintjén állnak, amely a második fázist jelenti, vagyis már kialakult a területi alapú identitásuk, amely képes bizonyos mértékben mobilizálni a helyi szereplőket. A szlovákiai akciócsoportok ezzel szemben

még a „túlélés”, azaz a fejlettségi szintek közül a legelső szakaszában vannak, ami gyenge önszerveződést jelez, és gyakorlatilag a LEADER-program előtti állapotot tükrözi. Ez valószínűleg annak köszönhető, hogy a 2014–2020-as ciklus sok szlovák akciócsoport számára az első időszak volt, amelyben működni kezdtek.

1. ábra: vizsgált országok eredményei a Lukesch félé kormányzási szintek megállapítására kitöltetett kérdőívek alapján, az ábrán az adott kormányzási szinthez kapcsolódóan beérkezett válaszok száma látható

Forrás: Saját szerkesztés a beérkezett válaszok alapján

3. Tézis:

A kutatás során megállapítottam, hogy az akciócsoportok népsűrűsége nincs hatással a forráselosztásra a vizsgált országok körében. A jövedelmi viszonyok és a munkanélküliség mértéke sem befolyásolja az akciócsoportokon belül a források elosztását. Azonban az alacsony tagtelepülésszámú akciócsoportok esetében, ahol nagy méretű település található, befolyásoló erővel bírhat a forráselosztásra, azoknál az akciócsoportoknál, ahol ez a két tényező megjelent, ott magasabbnak bizonyult a forráselosztási egyenlőtlenség.

Csehországban az akciócsoportok átlagos népsűrűsége 89 fő/km², Szlovákiában 87 fő/km² (2007–2013), míg Magyarországon a legalacsonyabb, 58 fő/km² volt. A népsűrűség és a forráselosztási egyenlőtlenség kapcsolatát Spearman-féle rangkorrelációval vizsgáltam. Csehországban gyenge negatív kapcsolat mutatkozott ($r_s = -0,41$; $p = 0,662$), de nem volt szignifikáns. Magyarországon ($r_s = -0,011$; $p = 0,918$) és Szlovákiában ($r_s = -0,018$; $p = 0,927$) sem mutatkozott kimutatható kapcsolat, és a p-értékek is magasak voltak, így a statisztikai szignifikancia egyik esetben sem volt igazolható.

A kutatásom során összehasonlítottam a fejlettebb (átlag feletti jövedelmű és alacsonyabb munkanélküliségi rátájú) és a fejletlenebb akciócsoportok Hoover-index értékeit, amely a LEADER forráselosztás egyenlőtlenségét méri. Ennek célja annak megállapítása volt, hogy a fejlettebb csoportok esetében alacsonyabb-e a Hoover-index érték, vagyis egyenletesebb-e a forráselosztás. Az összehasonlítást Mann-Whitney U-teszttel

végeztem el. Csehországban ($p = 0,455$; $U = 1217$) a fejlettebb akciócsoporthoz átlagos rangértéke ($MR = 33$) alacsonyabb volt, mint a fejletlenebbeké ($MR = 81$), ami arra utalhat, hogy a fejlettebb csoportok esetében kiegyenlítettebb a forráselosztás. Ugyanakkor a p -érték magas, vagyis a különbség statisztikailag nem szignifikáns. Szlovákiában ($p = 0,714$; $U = 95$) a fejlettebb és a fejletlenebb akciócsoporthoz Hoover-index értékei között szinte semmilyen eltérés nem mutatkozott ($MR = 15,69$ vs. $14,44$). A magas p -érték azt jelzi, hogy a fejlettségi szint nincs kimutatható hatással a forráselosztás egyenlőtlenségére. Magyarországon ($p = 0,785$; $U = 1097$) a fejlettebb csoportok alacsonyabb Hoover-index értékeket kaptak ($MR = 42$ vs. 54), de a különbség itt sem bizonyult statisztikailag szignifikánsnak. Összességében az eredmények arra utalhatnak, hogy a fejlettebb akciócsoporthoz forráselosztása egyenletesebb lehet, azonban a statisztikai elemzés alapján ez az összefüggés nem tekinthető bizonyítottnak egyik vizsgált országban sem.

Az elkészített adatbázisomból leválogattam azokat az akciócsoporthoz, amelyek kevés tagtelepüléssel (18 alatti) rendelkeznek és van az akcióterületükön olyan település, amely a támogatásra jogosult lakosságszám 20%-át lefedi. A szűrés után megállapítottam, hogy a vizsgált három országban ezeknek az akciócsoporthoz az átlagos Hoover-index értékük 44% (1. táblázat). A vizsgált három ország közül Magyarországnak a legmagasabb a forráselosztási egyenlőtlensége. Összességében ezek alapján az mondható el, hogy ezen kritériumok alá vont akciócsoporthoz forráselosztási egyenlőtlensége magas.

1. táblázat: A kevés tagtelepüléssel és az akcióterületükön legalább egy, a lakónépesség 20%-át tömörítő településsel rendelkező akciócsoporthoz átlagos Hoover-index értékei országokénti bontásban

	Átlagos Hoover-index érték (%)
Csehország	46
Szlovákia	32
Magyarország	48
Összesen:	44

Forrás: Saját szerkesztés a LEADER támogatási adatokból összeállított adatbázis alapján.

4. Tézis:

Kutatási eredményeim alapján összefüggés mutatható ki az akciócsoporthoz működési ideje és a forráselosztás egyenlőtlensége között, ez a cseh és a magyar akciócsoporthoz körében volt megvizsgálható. A hosszabb ideje fennálló, 2004 óta működő akciócsoporthoz esetében alacsonyabb Hoover-index értékeket tapasztaltunk, ami egyenletesebb forráselosztásra utal. Magyarországon a vizsgált időszakban a III. tengely forrásainak eloszlása egyenletesebbnek bizonyult a IV. tengely forrásaihoz képest. Ugyanakkor nem igazolható általános összefüggés a három közül egyik országban sem, arra vonatkozóan, hogy az akciócsoporthoz székhelytelepülései részesülnének a legnagyobb LEADER támogatásban. Kivételt képeznek a magyar akciócsoporthoz, ahol enyhe többségben voltak azok az esetek, amikor a székhelytelepülés kapta a legtöbb forrást.

A vizsgálatok azt mutatják, hogy Magyarországon az akciócsoportok 52%-ánál a székhelytelepülés kapta a legtöbb LEADER-forrást, ami magasabb arány, mint Csehországban (42,9%) és Szlovákiában (34,5%). Ugyanakkor, ha az egy főre jutó forrásokat nézzük, a székhelytelepülések kisebb arányban részesednek a támogatásokból, ami a viszonylag nagyobb népességükkel magyarázható.

A régi (2004-2006 óta működő) és az új (2007 után alakult) akciócsoportok forráselosztási gyakorlata is eltéréseket mutat. Csehországban és Magyarországon lehetett megvizsgálni a régi és az új akciócsoportok forráselosztási egyenlőtlensége közötti különbségeket. A kutatás során az bizonyosodott be, hogy a régi csoportok egyenletesebben osztják el a támogatásokat, bár a különbség nem szignifikáns. A Hoover-index vizsgálatok szerint az új csoportok Magyarországon és Csehországban nagyobb forráselosztási egyenlőtlenséget mutatnak (2. táblázat). Az akciócsoportok kora és az akciócsoportok forráselosztási adatainak végzett statisztikai hipotézisvizsgálat elvégzése után mind Magyarországon, mind Csehországban a p-érték 0,000 lett, ami szignifikáns kapcsolatot jelez. Ez azt jelenti, hogy az akciócsoportok kora valóban hatással van a forráselosztás egyenlőtlenségére mindkét országban.

2. táblázat: A régi és új akciócsoportok Hoover-index értékeinek átlaga

	Átlagos Hoover-index érték (%)		
	Csehország	Szlovákia	Magyarország
új HACS	41,9	32,1	45,6
régi HACS	38,9	–	43,8

Forrás: Saját szerkesztés LEADER támogatási adatok alapján összeállított adatbázis alapján.

A kutatás során elkészített adatbázis tartalmazza a magyar akciócsoportok III. és IV. tengelyből kiosztott forrásait is. Ezáltal kiszámítható, majd összehasonlítható a III. és IV. tengelyből kiosztott források egyenlőtlensége (Hoover-index értéke). Az adatok alapján a III. tengely forrásai az esetek 73%-ában egyenletesebben oszlanak el, mint a IV. tengely forrásai. Ugyanezt a kérdést statisztikai hipotézisvizsgálattal is megnézve, azt mutatja, hogy a Mann-Whitney U-teszt ($p=0,000$; $U=2811$) szignifikáns különbséget mutatott a két tengely Hoover-index értékeinek eloszlása között. A III. tengely ($MR=77,78$) alacsonyabb rangot képvisel, míg a IV. tengely ($MR=115,22$) magasabb értékeket mutat, ami a IV. tengely nagyobb forráselosztási egyenlőtlenségére utal.

5. Tézis:

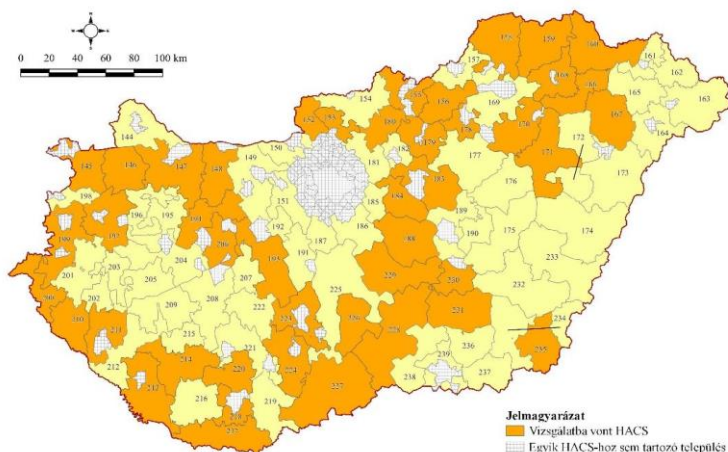
Kutatásom során a megvizsgált 44 magyarországi helyi vidékfejlesztési stratégia (2007–2013) alapján megállapítható, hogy a stratégiákban a legtöbb esetben nem a leggyakrabban említett települések nyerték a legnagyobb egy főre jutó forrást a IV. tengelyből.

A 2007–2013 közötti programozási időszakban a magyarországi LEADER helyi akciócsoportok helyi vidékfejlesztési stratégiákat (HVS) dolgoztak ki, amelyekben meghatározták a térségük szempontjából kulcsfontosságú településeket és fejlesztési irányokat. E stratégiák célja az volt, hogy iránymutatásként szolgáljanak a térségi erőforrások elosztásában, és elősegítsék a helyi közösségek fenntartható fejlődését. A kutatás célja annak feltárása volt, hogy milyen összefüggés áll fenn a HVS-ekben kiemelten szereplő települések és a ténylegesen elnyert források között, azaz a stratégiai hangsúlyozás milyen mértékben tükröződik a források eloszlásában.

Ennek érdekében a 2007–2013 közötti időszakból 44 elérhető helyi vidékfejlesztési stratégiát elemeztem (2. ábra), és összevettem az egyes települések a stratégiában való említési gyakoriságát az általuk elnyert egy főre jutó IV. tengelyes támogatásokkal. Az elemzés rávilágított arra, hogy a stratégiákban legtöbbször említett települések többsége nem részesült a legnagyobb egy főre jutó támogatásban. A vizsgált 44 akciócsoportból 37 esetében nem a legtöbbször említett település kapta a legmagasabb egy főre jutó támogatást.

Ez az eredmény több fontos következtetés levonására ad lehetőséget. Egyrészt arra utal, hogy a stratégiai dokumentumokban kiemelt figyelmet kapó települések és a

támogatási források tényleges eloszlása között nincs közvetlen kapcsolat. Ez azt sugallja, hogy a forráselosztási folyamatban egyéb tényezők is meghatározó szerepet játszanak, például az adott település intézményi háttere, az akciócsoporton belüli érdekérvényesítő képessége, vagy akár a pályázati aktivitás eltérései.

2. ábra: Az elemzésben résztvevő helyi akciócsoportok
Forrás: Saját szerkesztés

Irodalomjegyzék

1. Aubert, F. - Frère, Q. - Lépicier, D. - Védrine, L. (2022): Decentralization and rural development policies effectiveness: a quasi-experimental evaluation of the LEADER programme. *Regional Studies*, 1-11.
2. Bebbington, A. - Perreault, T. 1999): Social capital, development, and access to resources in highland Ecuador. *Economic Geography*, 75(4), 395-418.
3. Bíró, Sz. - Nemes, G. (2014): Vidékfejlesztési támogatások, leírások, eredmények. *GAZDÁLKODÁS*, 58 (3). pp. 247-262. ISSN 0046-5518
4. Böcher, M. (2008): Regional Governance and Rural Development in Germany: the Implementation of LEADER+. *Sociologia Ruralis*, 48(4), 372–388. DOI: 10.1111/j.1467-9523.2008.00468.x
5. Chevalier, P. - Mačiulytė, J. - Razafimahefa, L. - Dedeire, M. (2017): The leader programme as a model of institutional transfer: learning from its local implementation in France and Lithuania. *European Countryside* 9(2), 317–341. DOI: 10.1515/euco-2017-0020
6. Csatári, B. (2001): A vidék földrajzi kérdései. In: Dormány G., Kovács F., Péti M., Rakonczai J. (szerk.) *A földrajz eredményei az új évezred küszöbén: A Magyar Földrajzi Konferencia tudományos közleményei*. Szeged: SZTE TTK Természeti Földrajzi Tanszék.
7. Csurgó, B. - Kovách, I. (2016): *The LEADER Programme in Hungary – Bottom up Development with Top-Down Control? Evaluating the European Approach to Rural Development*. Ashgate, Surrey, pp. 53-77. ISBN 9781472443762

8. Dax, T. - Oedl-Wieser, T. (2016): Rural innovation activities as a means for changing development perspectives – An assessment of more than two decades of promoting LEADER initiatives across the European Union. *Studies in Agricultural Economics*, 118, 30–37. DOI: 10.7896/j.1535
9. Dax, T. - Strahl, W. - Kirwan, J. - Maye, D. (2016): The Leader programme 2007–2013: Enabling or disabling social innovation and neo-endogenous development? Insights from Austria and Ireland. *European Urban and Regional Studies*, 23(1), 56–68. DOI: 10.1177/0969776413490425.
10. Fakowski, J. (2013): Political accountability and governance in rural areas: Some evidence from the Pilot Programme LEADER+ in Poland. *Journal of Rural Studies*, 32, 70–79. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2013.04.008.
11. Faragó, L. (2005): A jövőalkotás társadalomtechnikája. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 240 p. ISBN 963 9542 62 8
12. Forgács, CS. (2003): A mezőgazdaság helye és szerepe a vidékfejlesztésben. *Gazdálkodás*, XLVII pp. 70-81.
13. Gerencsér, I. – Áldorfai, Gy. (2017): Községi szerepvállalás helyi fejlesztési stratégia kialakításában. *Studia Mundi-Economica*, 4 (1). pp. 26-34.
14. Goda, P. - Gerencsér, I. – Vulcz, L. (2023): Vidéki közösségek és uniós fejlesztési források 2007–2013. *COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE*, 33 (244). pp. 33-50. ISSN 2732-1797
15. Hajdu, G. - Megyesi, G. B. (2017): A társadalmi tőke, társadalmi struktúra és társadalmi integráció. In: *Társadalmi integráció*. MTA TK Szociológiai Intézet; Belvedere Meridionale, Szeged; Budapest, pp. 155-182. ISBN 978-963-418-010-4

16. Kassai, Zs. - Ritter, K. (2011): Helyi vidékfejlesztési programok a hátrányos helyzetű vidéki kistérségekben. *GAZDÁLKODÁS: Scientific Journal on Agricultural Economics*, Karoly Robert University College, vol. 55(04), pp. 1-10. DOI: 10.22004/ag.econ.119915
17. Kis, K. (2011): A vidék és a vidéki térségek meghatározásának európai vonatkozásai: történeti áttekintés az Európai Bizottság új város-vidék tipológiája apropóján. *Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok*. 6. pp. 105-112. doi: 10.14232/jtgf.2011.1-2.105-112.
18. Kovács Katona, J. - Fieldsend, A. F. - Alderson, M. - Szabó, G. (2006): Human and Social Factors As Endogenous Factors Stimulating the LEADER Programme in Hungary. *Rural Areas and Development*, vol. 4, pp. 127-142. ISSN: 2657-4403
19. Kovács, D. - Póla, P. – Finta, I. (2011): A LEADER program és az alulról építkező vidékfejlesztés néhány tapasztalata Magyarországon = *Gazdaság és Társadalom* (3-4) pp. 81-108.
20. Krishna, A. (2002). *Active social capital: Tracing the roots of development and democracy*. Columbia University Press.
21. Lukesch, R. (2007): *The LAG handbook. A guide through the stunning world of local actions groups*. Brussels: Leader+ Observatory Contact Point
22. Macken-Walsh, A. - Curtin, C. (2012): Governance and Rural Development: The Case of the Rural Partnership Programme (RPP) in Post-Socialist Lithuania. *Sociologia Ruralis*, 53(2), 246–264. DOI: 10.1111/j.1467-9523.2012.00578.x.
23. Mezei, C. - Varjú, V. (2019): A helyi erőforrásokon alapuló helyi fejlesztés lehetőségei az átalakuló hazai

- hulladékgazdálkodási közszolgáltatásban. *Tér és Társadalom*, 33(2), pp. 41–61. doi: 10.17649/TET.33.2.3089.
24. Mosse, D. (2006): Collective action, common property, and social capital in South India: An anthropological commentary. *Economic Development and Cultural Change*, 54(3), 695-724.
25. Navarro, F. A.- Woods, M. - Cejudo, E. (2015): The LEADER Initiative has been a Victim of its own Success. The Decline of the Bottom-Up Approach in Rural Development Programmes. The Cases of Wales and Andalusia. *Sociologia Ruralis* 56(2), 270–288. DOI: 10.1111/soru.12079
26. Nemes–Nagy, J. (2017): Tér, függés, kohézió, hálózatok. *Területi Statisztika*, 1. pp. 3-23. <https://doi.org/10.15196/TS570101>
27. Paasi, A. (1986): The institutionalisation of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia* 164(1), 105-146. DOI: 10.11143/9052.
28. Pálné Kovács, I. (2014): Jó kormányzás és decentralizáció. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest. 64 p. ISSN: 1419-8959
29. Patkós, Cs. (2004): Az Észak-alföldi régió intézményesülése, különös tekintettel Jász-Nagykun-Szolnok megye szerepére. Debreceni Egyetem, 176 p.
30. Pretty, J. (1995): Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247-1263
31. Sykała, Ł. - Wolski, O. - Trantinová, M. - Eröss, Á. - Hámorník, J. (2015) The LEADER approach in Visegrad Group countries in 2007-2013. In: *The LEADER Method*. Institute of Urban Development, Krakow, pp. 55-87. ISBN 978-83-65105-04-2

32. Tagai, G. - Bernard, J. - Šimon, M. - Koós, B. (2018): Two faces of peripherality: labour markets, poverty, and population dynamics in Hungary and Czechia. *Regional Statistics*, 8 (2) 19–45. DOI: 10.15196/RS080204
33. Uzzoli, A. - Szilágyi D. (2013): A nyugat–kelet és a centrum–periféria relációk a hazai egészségegyenlőtlenségek alakulásában az 1990 utáni válságok idején Magyarországon. *Területi Statisztika*, 4., 306–321.

Nyilvántartási szám: DEENK/47/2025.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Veselicz Adél
Doktori Iskola: Földtudományok Doktori Iskola
MTMT azonosító: 10067378

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Idegen nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (2)

1. **Veselicz, A.**, Konečný, O., Péntes, J., Patkós, C.: Evaluating LEADER program support for local projects: insights from the Czech Republic and Hungary (2007-2013).
Cogent Social Sciences. 11 (1), 1-21, 2025. EISSN: 2331-1886.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/23311886.2025.2456501>
IF: 1.3 (2023)
2. **Veselicz, A.**, Péntes, J., Patkós, C.: Decentralised Funding Activities of the Leader Local Action Groups of the North Hungarian Region from a Governancepoint of View.
European Countryside. 14 (2), 217-231, 2022. EISSN: 1803-8417.
DOI: <http://dx.doi.org/10.2478/euco-2022-0011>
IF: 1.6

További közlemények

Magyar nyelvű könyvrészletek (1)

3. **Veselicz, A.**: A Leader helyi akciócsoportok működésének vizsgálata területi egyenlőtlenségi indexek segítségével.
In: Társadalomföldrajzi folyamatok Kelet-Közép-Európában: problémák, tendenciák, irányzatok : Nemzetközi földrajzi konferencia Beregszász, 2020. március 26-27. / Berghauer Sándor, Dávid Lóránt Dénes, Dnyisztrjanskij Miroslav, Fodor Gyula, Gergely Livia, Gönczy Sándor, Izsák Tibor, Mocá Andrij, Molnár D. István, Molnár József, Nagy Tibor, Oláh Natalia, Papp Géza, Sass Enikő, Scsuka Halina, Tóth Attila, Vince Tímea, Virván Olga, II. Rakóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ungvár, 241-250, 2020. ISBN: 9786177868124

Magyar nyelvű tudományos közlemények hazai folyóiratban (2)

4. **Veselicz, A.**: Településfejlesztés Békéscsabán 2004-től napjainkig.
Településföldrajzi tanulmányok. 10 (1-2), 152-165, 2021. ISSN: 2063-4315.

**DEBRECENI
EGYETEM**

**DEBRECENI EGYETEM
EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR**

H-4002 Debrecen, Egyetem tér 1, Pf.: 400
Tel.: 52/410-443, e-mail: publikaciok@lib.unideb.hu

5. **Veselicz, A.**: Békés megye a LEADER tükrében 2007-2013 között.

Településföldrajzi tanulmányok. 8 (2), 98-113, 2019. ISSN: 2063-4315.

Idegen nyelvű tudományos közlemények külföldi folyóiratban (1)

6. **Veselicz, A.**, Patkós, C.: Parameters of the LEADER subsidy distribution with an institutional background in Hungary.

Rural Areas Develop. 16, 19-31, 2019. ISSN: 2657-4403.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30858/RAD/2019/16.0200>

A közlő folyóiratok összesített impakt faktora: 2,9

**A közlő folyóiratok összesített impakt faktora (az értekezés alapjául szolgáló közleményekre):
2,9**

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudásmetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2025.02.11.

Short thesis for degree of doctor of philosophy (PhD)

**AN EXAMINATION OF THE OPERATION
OF LEADER LOCAL ACTION GROUPS IN
SEVERAL CENTRAL AND EASTERN
EUROPEAN COUNTRIES, WITH
PARTICULAR FOCUS ON THE ANALYSIS
OF RESOURCE ALLOCATION**

by Adél Veselicz

Supervisor:
Dr. János Péntzes

Co-Supervisor:
Dr. Csaba Patkós

UNIVERSITY OF DEBRECEN
Doctoral School of Earth Sciences
Debrecen, 2025

Introduction

The political transitions of 1989–1990 in Central European countries brought significant transformations, accompanied by increasing territorial inequalities (Nemes-Nagy, 2017). These inequalities remain perceptible today and, in some cases, have even intensified: while certain regions have attained more favorable positions, others, despite their efforts, have been unable to achieve substantial improvements in their situation (Tagai et al., 2018; Uzzoli et al., 2013). Rural areas possess unique social, economic, and settlement characteristics (Csatári, 2001) and are more likely to face challenges such as poverty, unemployment, and a lack of services compared to urban regions. Rural development is therefore a key priority in Europe, supported by numerous national and European Union funding sources.

The innovative LEADER program (*Liaison entre Actions de Développement de l'Économie Rurale*, meaning Community Initiative for the Economic Development of Rural Areas in Hungarian) has provided local communities with the opportunity to participate in the development of their regions since 1991. The approach focuses on internal resources and local potential, encouraging cooperation among various partners to enhance the competitiveness of rural areas (Sykała et al., 2015; Kassai et al., 2011; Kis, 2011; Forgács, 2003; Mezei et al., 2019).

The analysis of local action groups applying the LEADER approach, the examination of the program's operation, and the collection of best practices have been at the forefront of several domestic researchers' attention in recent years (e.g., Kovács-Katona et al., 2006; Kovács et al., 2011; Kis et al., 2011; Bíró

et al., 2014; Csurgó et al., 2016; Gerencsér et al., 2017; Goda et al., 2017; Aubert et al., 2022). However, the topic of LEADER has attracted not only domestic researchers but has also been the subject of numerous international studies. Most of these studies focus on examining the LEADER approach in a specific region or country (Böcher, 2008; Macken-Walsh et al., 2012; Fakowski, 2013) and, in some cases, on comparing multiple regions (Navarro et al., 2015; Dax et al., 2016; Chevalier et al., 2017). Nevertheless, comprehensive comparative analyses covering the entire European Union are still lacking (Dax & Oedl-Wieser, 2016).

Objectives

In my research, I sought to answer the following questions:

1. What territorial, symbolic, formal, and functional differences (Paasi, 1986) can be observed between LEADER action groups in Eastern-Central Europe and Western Europe?
2. What differences can be observed regarding governance levels among the various countries? Lukesch (2007) distinguished eight levels of good governance: survival, identity, power, legitimacy, performance, equity, uniqueness, and sustainability. The principles of good governance—particularly transparency, participation, and fairness—are closely linked to the functioning of the LEADER program. Decentralized resource allocation, the active involvement of local action groups, and development initiatives tailored to local needs all contribute to a more efficient and equitable distribution of resources. Through decentralization, decision-making is brought closer to the affected communities, which not

only enhances governmental efficiency but also strengthens its legitimacy (Pálné Kovács, 2014).

3. Which socio-geographical characteristics influence resource allocation among local action groups? The aim of my research is to examine how the varying socio-economic conditions of local action groups affect the allocation of resources. One such characteristic is population density, which plays a crucial role in defining the concept of rurality—a factor considered in both EU and national development policies. Additionally, population density may influence the effectiveness of participatory development approaches (Pretty, 1995; Krishna, 2002; Bebbington & Perreault, 1999; Mosse, 2006). Another important characteristic is social capital. Local action groups with higher levels of social capital are generally characterized by lower unemployment rates and higher per capita income (Hajdu et al., 2017). A central question of my research is whether LEADER resources are distributed more evenly among the member settlements of these more developed action groups. Furthermore, I explore how the number and size of member settlements within local action groups impact resource distribution. Of particular interest is the extent of inequality in resource allocation among action groups with fewer member settlements and a dominant settlement representing at least 20% of the total population.

4. What relationship exists between the organizational characteristics of local action groups and resource allocation? In relation to this research question, I examined whether the location of the headquarters of the local action group (LAG) influenced resource allocation, assuming that headquarters

locations may have certain advantages. Additionally, I investigated whether the experience of the LAG (measured by earlier establishment) resulted in a more even distribution of resources. Furthermore, my analysis explores whether there are differences in resource allocation between Axis IV (community-led) and Axis III (sectoral) measures in Hungary.

5. How does the terminology used in rural development strategies concerning individual settlements influence resource distribution? The most significant symbol in this context is the geographical name of each member settlement, the representation of which all stakeholders aim to maximize during the planning process, often viewed as a power struggle (Faragó L., 2005; Patkós, 2004). My research examines whether any settlement received a prominent role (i.e., being mentioned most frequently) in local rural development strategies and whether this prominence in strategic documents correlates with resource distribution within the LAG.

Methodology

The foundation of this research was a comprehensive literature review, encompassing sources in both English and Hungarian. Special attention was given to English-language publications by Eastern-Central European researchers on the following topics: the European Union, rural areas, rural development, community initiatives, endogenous development, social and territorial justice, and the LEADER approach.

I created a comprehensive database based on LEADER project data from 2007-2013 across three countries, including data on the local action groups (such as settlements,

headquarters, eligible population for support, and territorial coverage), as well as unemployment and income data. This database will henceforth be referred to as the LEADER support data-based database. The data analysis was carried out using Excel, QGIS, and SPSS (tables, charts, maps, and statistical analysis).

I conducted a survey among the LEADER local action groups operating during the 2014–2020 period, applying Lukesch's (2007) method to examine governance levels. The questionnaire also included questions regarding the institutionalization processes of the action groups. In addition to the three countries under study (Czech Republic, Slovakia, and Hungary), the survey was supplemented with other EU countries for comparative purposes (Netherlands, Germany, Denmark, France), resulting in a total of 223 responses. During the survey, the group leaders received the questions, which I sent online in their native language, while the reference countries received them in English.

Additionally, I conducted document analysis on the available local rural development strategies of Hungarian LEADER local action groups that operated during the 2007–2013 period.

Based on the compiled databases, I performed territorial inequality calculations (Hoover index, Gini index, logarithmic weighted relative dispersion), which is one of the most important segments of the thesis. This was a crucial starting point for the research, as it allowed me to compare inequalities in resource allocation with other social and economic indicators.

Scientific Results

Thesis 1.

In my research, I concluded that the local action groups in the countries studied align best with the LEADER principles in terms of territorial and cultural boundaries. In all the examined countries, there is less satisfaction with the territorial division of the action groups. The most common symbol within the action groups is the logo. In every country studied, there is satisfaction with the work of local, regional, and central managing authorities. However, the number of local governments within a single action group is considered too high. Planning and resource allocation are regarded as the most significant activities carried out by the action groups.

From the survey conducted as part of my research, it was revealed that the local action groups in the studied countries primarily align with the LEADER principles in terms of territorial and cultural boundaries, which helps strengthen local identity and foster community cooperation. However, the level of satisfaction regarding the territorial dimension varies across countries. While moderate satisfaction is generally observed, Hungary shows a lower level of satisfaction. The symbolic representation of the local action groups is significantly based on logos, which not only serve to visually distinguish the groups but also aid in communicating the local communities' identity and the objectives of the LEADER program. Satisfaction with the work of local, regional, and central managing authorities is generally positive. Institutional cooperation contributes to the

effective implementation of programs, although there may be differences between countries in terms of the efficiency of coordination and resource allocation. Regarding the composition of the local action groups, respondents consider the number of local governments to be too high. A large number of local governments can pose challenges in decision-making and collaboration with other sectors. In contrast, the balance between civil, business, and other stakeholders is seen as appropriate, ensuring the diversity and sustainability of the programs.

Among the functional roles of the local action groups, three main areas stand out:

- **Planning:** Planning activities play a significant role in every country examined, as they ensure the long-term sustainability and effectiveness of development strategies.
- **Resource allocation:** The distribution of financial resources is a key activity in all countries, directly impacting the success of local developments.
- **Acquiring non-LEADER funds:** For the control group, this activity proved to be particularly important, suggesting that certain action groups aim to increase their effectiveness by securing resources beyond the LEADER program.

The local action groups of the LEADER program share several common characteristics, but varying levels of satisfaction and operational specifics can be observed along different dimensions. The study highlights that alignment with territorial and cultural boundaries fundamentally determines the success of the program, while resource allocation and the involvement of external funds can further enhance the sustainability of local developments. In the case of Hungary,

particular attention should be paid to optimizing the proportion of local governments and improving satisfaction with the territorial dimension to further increase the program's effectiveness.

Thesis 2.

In my research, I found that the governance levels of the LEADER local action groups in the three countries examined show significant differences. The Czech Republic has the most developed system, while Hungary occupies an intermediate position. Slovakia, as the youngest participant in the LEADER program among the three countries, is still in the survival stage, which represents the very first phase of good governance.

In my research, I examined the differences between the governance levels of the three countries based on Lukesch's (2007) model.

Based on the responses received, it can be concluded that, among the three countries examined, the action groups in the Czech Republic are the most developed according to the evolutionary stages defined by Lukesch (2007) (Figure 1). The majority of respondents indicated answers belonging to the sustainability level, which suggests that Czech action groups have reached the eighth stage. This means that they are well-functioning, networked, and self-sustaining organizations that may even be independent of the operational costs provided by the European Union. Hungarian action groups are at the "identity" level, which represents the second phase, meaning that they have already established their territorial-based identity, capable of mobilizing local actors to some extent. In

contrast, Slovak action groups are still at the "survival" stage, the first level of development, indicating weak self-organization and reflecting a pre-LEADER program status. This is likely due to the fact that the 2014–2020 period was the first cycle in which many Slovak action groups began to operate.

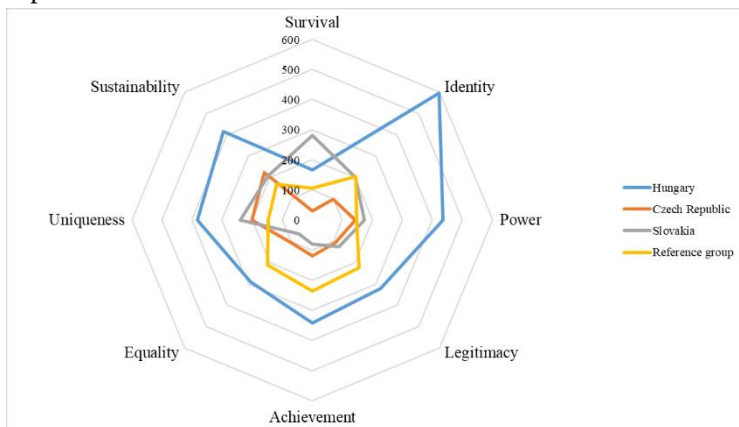

Figure 1.: The results of the examined countries based on the questionnaires filled out to determine the governance levels according to Lukesch, with the number of responses related to each governance level shown in the figure.

Source: Own creation based on the received responses.

Thesis 3:

In the course of my research, I found that population density does not have an impact on the allocation of funds among the countries studied. Income levels and unemployment rates also do not influence the distribution of funds within the action groups. However, in action groups with a low number of member settlements, where a large settlement is present, it may have an influencing effect on the fund distribution. In those action groups where these two factors were present, higher levels of funding distribution inequality were observed.

In the Czech Republic, the average population density of the action groups was 89 people/km², in Slovakia it was 87 people/km² (2007–2013), while in Hungary it was the lowest at 58 people/km². I examined the relationship between population density and funding distribution inequality using Spearman's rank correlation. In the Czech Republic, a weak negative correlation was found ($r_s = -0.41$; $p = 0.662$), but it was not statistically significant. In Hungary ($r_s = -0.011$; $p = 0.918$) and Slovakia ($r_s = -0.018$; $p = 0.927$), no significant relationship was observed, and the p-values were high, indicating that statistical significance could not be confirmed in any case.

In my research, I compared the Hoover index values of more developed (higher average income and lower unemployment rate) and less developed action groups, which measures the inequality in LEADER funding distribution. The goal was to determine whether, in the case of more developed groups, the

Hoover index value is lower, indicating more equal distribution of resources. The comparison was conducted using the Mann-Whitney U test. In the Czech Republic ($p = 0.455$; $U = 1217$), the average rank value ($MR = 33$) of the more developed action groups was lower than that of the less developed ones ($MR = 81$), which might suggest that the funding distribution is more balanced in the more developed groups. However, the high p -value indicates that the difference is not statistically significant. In Slovakia ($p = 0.714$; $U = 95$), there was almost no difference between the Hoover index values of the more developed and less developed action groups ($MR = 15.69$ vs. 14.44). The high p -value suggests that the level of development does not have a measurable impact on the inequality of funding distribution. In Hungary ($p = 0.785$; $U = 1097$), the more developed groups had lower Hoover index values ($MR = 42$ vs. 54), but this difference was also not statistically significant. Overall, the results suggest that funding distribution might be more equal in more developed action groups, but based on the statistical analysis, this relationship cannot be considered proven in any of the countries studied.

From the database I created, I filtered out the action groups with fewer than 18 member municipalities and those that have a municipality within their action area that covers 20% of the population eligible for support. After filtering, I found that the average Hoover index value for these action groups in the three countries studied is 44% (Table 1). Among the three countries, Hungary has the highest funding distribution inequality. Overall, it can be concluded that the funding distribution inequality is high in the action groups that meet these criteria.

Table 1.: The average Hoover index values for action groups with few member municipalities and at least one municipality within their action area that represents 20% of the population, broken down by country.

	Average Hoover-index value (%)
Czech Republic	46
Slovakia	32
Hungary	48
All:	44

Source: Own compilation based on the database created from LEADER funding data.

Thesis 4.

Based on my research findings, a correlation can be observed between the operational duration of local action groups and the inequality of fund distribution, which was analyzed among Czech and Hungarian action groups. For action groups operating longer (since 2004), lower Hoover index values were observed, indicating more even fund distribution. In Hungary, during the examined period, the distribution of funds from the III axis was found to be more even compared to the funds from the IV axis. However, no general correlation could be confirmed in any of the three countries regarding whether the headquarters of the action groups received the largest LEADER funding. An exception is found in Hungary, where there was a slight majority of cases where the headquarters received the most funds.

The studies show that in Hungary, 52% of the action groups allocated the most LEADER funding to their headquarters, which is a higher proportion than in the Czech Republic (42.9%) and Slovakia (34.5%). However, when considering the per capita allocation of funds, the headquarters' towns receive a smaller share of the funding, which can be explained by their relatively larger populations.

The funding distribution practices of old (operating since 2004-2006) and new (established after 2007) action groups also show differences. The disparities between the funding distribution inequalities of old and new groups were examined in the Czech Republic and Hungary. The research confirmed

that old groups distribute the funds more evenly, although the difference is not statistically significant. According to Hoover index analysis, new groups in Hungary and the Czech Republic exhibit greater funding distribution inequality (Figure 2). After performing statistical hypothesis testing on the age of the action groups and their funding distribution data, the p-value was 0.000 for both Hungary and the Czech Republic, indicating a significant relationship. This means that the age of the action groups indeed affects funding distribution inequality in both countries.

Table 2.: The average Hoover index values of old and new action groups.

	Average Hoover-index value (%)		
	Czech Republic	Slovakia	Hungary
new LAG	41,9	32,1	45,6
old LAG	38,9	–	43,8
All:	44		

Source: Own compilation based on the database created from LEADER funding data.

The database created during the research includes the sources allocated from the III and IV axes of Hungarian action groups. This allows the calculation and comparison of the inequality of sources distributed from the III and IV axes (Hoover index values). According to the data, the sources from the III axis are distributed more evenly in 73% of cases compared to the sources from the IV axis. When this issue was examined using statistical hypothesis testing, the Mann-Whitney U test ($p=0,000$; $U=2811$) showed a significant difference in the distribution of Hoover index values between

the two axes. The III axis (MR=77.78) has a lower rank, while the IV axis (MR=115.22) shows higher values, indicating greater source allocation inequality on the IV axis.

Thesis 5.

Based on the 44 Hungarian local rural development strategies (2007–2013) examined in my research, it can be concluded that in most cases, the municipalities most frequently mentioned in the strategies did not receive the highest per capita funding from the IV axis.

During the 2007–2013 programming period, Hungarian LEADER Local Action Groups (LAGs) developed local rural development strategies (LDS), in which they identified key municipalities and development directions for their regions. The aim of these strategies was to provide guidance in the allocation of regional resources and to support the sustainable development of local communities. The objective of the research was to explore the relationship between the municipalities emphasized in the LDS and the actual funding received, i.e., how the strategic emphasis reflects in the distribution of funds.

To this end, I analyzed 44 available local rural development strategies from the 2007–2013 period and compared the frequency of mention of each municipality in the strategy with the per capita funding they received from the IV. axis. The analysis revealed that the municipalities most frequently mentioned in the strategies did not typically receive the highest per capita support. Out of the 44 action groups examined, in 37 cases, the municipality most frequently mentioned did not receive the highest per capita funding.

This result allows for several important conclusions. Firstly, it suggests that there is no direct connection between the municipalities highlighted in the strategic documents and the actual distribution of funding. This implies that other factors also play a significant role in the resource allocation process, such as the institutional background of the municipality, its lobbying capacity within the action group, or even variations in application activity.

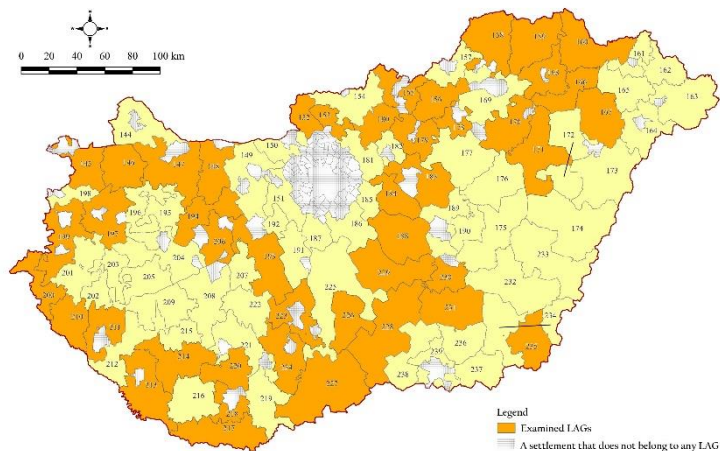

Figure 2. Local action groups participating in the analysis
Source: Own edition

References

1. Aubert, F. - Frère, Q. - Lépicier, D. - Védrine, L. (2022): Decentralization and rural development policies effectiveness: a quasi-experimental evaluation of the LEADER programme. *Regional Studies*, 1-11.
2. Bebbington, A. - Perreault, T. 1999): Social capital, development, and access to resources in highland Ecuador. *Economic Geography*, 75(4), 395-418.
3. Bíró, Sz. - Nemes, G. (2014): Vidékfejlesztési támogatások, leírások, eredmények. *GAZDÁLKODÁS*, 58 (3). pp. 247-262. ISSN 0046-5518
4. Böcher, M. (2008): Regional Governance and Rural Development in Germany: the Implementation of LEADER+. *Sociologia Ruralis*, 48(4), 372–388. DOI: 10.1111/j.1467-9523.2008.00468.x
5. Chevalier, P. - Mačiulyté, J. - Razafimahefa, L. - Dedeire, M. (2017): The leader programme as a model of institutional transfer: learning from its local implementation in France and Lithuania. *European Countryside* 9(2), 317–341. DOI: 10.1515/euco-2017-0020
6. Csatári, B. (2001): A vidék földrajzi kérdései. In: Dormány G., Kovács F., Péti M., Rakonczai J. (szerk.) *A földrajz eredményei az új évezred küszöbén: A Magyar Földrajzi Konferencia tudományos közleményei*. Szeged: SZTE TTK Természeti Földrajzi Tanszék.
7. Csurgó, B. - Kovách, I. (2016): *The LEADER Programme in Hungary – Bottom up Development with Top-Down Control? Evaluating the European Approach to Rural Development*. Ashgate, Surrey, pp. 53-77. ISBN 9781472443762

8. Dax, T. - Oedl-Wieser, T. (2016): Rural innovation activities as a means for changing development perspectives – An assessment of more than two decades of promoting LEADER initiatives across the European Union. *Studies in Agricultural Economics*, 118, 30–37. DOI: 10.7896/j.1535
9. Dax, T. - Strahl, W. - Kirwan, J. - Maye, D. (2016): The Leader programme 2007–2013: Enabling or disabling social innovation and neo-endogenous development? Insights from Austria and Ireland. *European Urban and Regional Studies*, 23(1), 56–68. DOI: 10.1177/0969776413490425.
10. Fakowski, J. (2013): Political accountability and governance in rural areas: Some evidence from the Pilot Programme LEADER+ in Poland. *Journal of Rural Studies*, 32, 70–79. DOI: 10.1016/j.jrurstud.2013.04.008.
11. Faragó, L. (2005): A jövőalkotás társadalomtechnikája. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 240 p. ISBN 963 9542 62 8
12. Forgács, CS. (2003): A mezőgazdaság helye és szerepe a vidékfejlesztésben. *Gazdálkodás*, XLVII pp. 70-81.
13. Gerencsér, I. – Áldorfai, Gy. (2017): Községi szerepvállalás helyi fejlesztési stratégia kialakításában. *Studia Mundi-Economica*, 4 (1). pp. 26-34.
14. Goda, P. - Gerencsér, I. – Vulcz, L. (2023): Vidéki közösségek és uniós fejlesztési források 2007–2013. *COMITATUS: ÖNKORMÁNYZATI SZEMLE*, 33 (244). pp. 33-50. ISSN 2732-1797
15. Hajdu, G. - Megyesi, G. B. (2017): A társadalmi tőke, társadalmi struktúra és társadalmi integráció. In: *Társadalmi integráció*. MTA TK Szociológiai Intézet; Belvedere Meridionale, Szeged; Budapest, pp. 155-182. ISBN 978-963-418-010-4

16. Kassai, Zs. - Ritter, K. (2011): Helyi vidékfejlesztési programok a hátrányos helyzetű vidéki kistérségekben. *GAZDÁLKODÁS: Scientific Journal on Agricultural Economics*, Karoly Robert University College, vol. 55(04), pp. 1-10. DOI: 10.22004/ag.econ.119915
17. Kis, K. (2011): A vidék és a vidéki térségek meghatározásának európai vonatkozásai: történeti áttekintés az Európai Bizottság új város-vidék tipológiája apropóján. *Jelenkori Társadalmi és Gazdasági Folyamatok*. 6. pp. 105-112. doi: 10.14232/jtgf.2011.1-2.105-112.
18. Kovács Katona, J. - Fieldsend, A. F. - Alderson, M. - Szabó, G. (2006): Human and Social Factors As Endogenous Factors Stimulating the LEADER Programme in Hungary. *Rural Areas and Development*, vol. 4, pp. 127-142. ISSN: 2657-4403
19. Kovács, D. - Póla, P. – Finta, I. (2011): A LEADER program és az alulról építkező vidékfejlesztés néhány tapasztalata Magyarországon = *Gazdaság és Társadalom* (3-4) pp. 81-108.
20. Krishna, A. (2002). *Active social capital: Tracing the roots of development and democracy*. Columbia University Press.
21. Lukesch, R. (2007): *The LAG handbook. A guide through the stunning world of local actions groups*. Brussels: Leader+ Observatory Contact Point
22. Macken-Walsh, A. - Curtin, C. (2012): Governance and Rural Development: The Case of the Rural Partnership Programme (RPP) in Post-Socialist Lithuania. *Sociologia Ruralis*, 53(2), 246–264. DOI: 10.1111/j.1467-9523.2012.00578.x.
23. Mezei, C. - Varjú, V. (2019): A helyi erőforrásokon alapuló helyi fejlesztés lehetőségei az átalakuló hazai

- hulladékgazdálkodási közszolgáltatásban. *Tér és Társadalom*, 33(2), pp. 41–61. doi: 10.17649/TET.33.2.3089.
24. Mosse, D. (2006): Collective action, common property, and social capital in South India: An anthropological commentary. *Economic Development and Cultural Change*, 54(3), 695-724.
25. Navarro, F. A.- Woods, M. - Cejudo, E. (2015): The LEADER Initiative has been a Victim of its own Success. The Decline of the Bottom-Up Approach in Rural Development Programmes. The Cases of Wales and Andalusia. *Sociologia Ruralis* 56(2), 270–288. DOI: 10.1111/soru.12079
26. Nemes–Nagy, J. (2017): Tér, függés, kohézió, hálózatok. *Területi Statisztika*, 1. pp. 3-23. <https://doi.org/10.15196/TS570101>
27. Paasi, A. (1986): The institutionalisation of regions: a theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia* 164(1), 105-146. DOI: 10.11143/9052.
28. Pálné Kovács, I. (2014): Jó kormányzás és decentralizáció. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest. 64 p. ISSN: 1419-8959
29. Patkós, Cs. (2004): Az Észak-alföldi régió intézményesülése, különös tekintettel Jász-Nagykun-Szolnok megye szerepére. Debreceni Egyetem, 176 p.
30. Pretty, J. (1995): Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247-1263
31. Sykała, Ł. - Wolski, O. - Trantinová, M. - Eröss, Á. - Hámorník, J. (2015) The LEADER approach in Visegrad Group countries in 2007-2013. In: *The LEADER Method*. Institute of Urban Development, Krakow, pp. 55-87. ISBN 978-83-65105-04-2

32. Tagai, G. - Bernard, J. - Šimon, M. - Koós, B. (2018): Two faces of peripherality: labour markets, poverty, and population dynamics in Hungary and Czechia. *Regional Statistics*, 8 (2) 19–45. DOI: 10.15196/RS080204
33. Uzzoli, A. - Szilágyi D. (2013): A nyugat–kelet és a centrum–periféria relációk a hazai egészségegyenlőtlenségek alakulásában az 1990 utáni válságok idején Magyarországon. *Területi Statisztika*, 4., 306–321.

Registry number: DEENK/47/2025.PL
Subject: PhD Publication List

Candidate: Adél Veselicz
Doctoral School: Doctoral School of Earth Sciences
MTMT ID: 10067378

List of publications related to the dissertation

Foreign language scientific articles in international journals (2)

1. **Veselicz, A.**, Konečný, O., Péntes, J., Patkós, C.: Evaluating LEADER program support for local projects: insights from the Czech Republic and Hungary (2007-2013).
Cogent Social Sciences. 11 (1), 1-21, 2025. EISSN: 2331-1886.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/23311886.2025.2456501>
IF: 1.3 (2023)
2. **Veselicz, A.**, Péntes, J., Patkós, C.: Decentralised Funding Activities of the Leader Local Action Groups of the North Hungarian Region from a Governancepoint of View.
European Countryside. 14 (2), 217-231, 2022. EISSN: 1803-8417.
DOI: <http://dx.doi.org/10.2478/euco-2022-0011>
IF: 1.6

List of other publications

Hungarian book chapters (1)

3. **Veselicz, A.**: A Leader helyi akciósportok működésének vizsgálata területi egyenlőtlenség indexek segítségével.
In: Társadalomföldrajzi folyamatok Kelet-Közép-Európában: problémák, tendenciák, irányzatok :Nemzetközi földrajzi konferencia Beregszász, 2020. március 26-27. / Berghauer Sándor, Dávid Lóránt Dénes, Dnyisztrjanskij Miroszlav, Fodor Gyula, Gergely Livia, Gönczy Sándor, Izsák Tibor, Mocá Andrij, Molnár D. István, Molnár József, Nagy Tibor, Oláh Natália, Papp Géza, Sass Enikő, Scsuka Halina, Tóth Attila, Vince Tímea, Virván Olga, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ungvár, 241-250, 2020. ISBN: 9786177868124

Hungarian scientific articles in Hungarian journals (2)

4. **Veselicz, A.**: Településfejlesztés Békéscsabán 2004-től napjainkig.
Településföldrajzi tanulmányok. 10 (1-2), 152-165, 2021. ISSN: 2063-4315.

**UNIVERSITY of
DEBRECEN**

**UNIVERSITY AND NATIONAL LIBRARY
UNIVERSITY OF DEBRECEN**

H-4002 Egyetem tér 1, Debrecen

Phone: +3652/410-443, email: publikaciok@lib.unideb.hu

5. **Veselicz, A.:** Békés megye a LEADER tükrében 2007-2013 között.

Településföldrajzi tanulmányok. 8 (2), 98-113, 2019. ISSN: 2063-4315.

Foreign language scientific articles in international journals (1)

6. **Veselicz, A.,** Patkós, C.: Parameters of the LEADER subsidy distribution with an institutional background in Hungary.

Rural Areas Develop. 16, 19-31, 2019. ISSN: 2657-4403.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30858/RAD/2019/16.0200>

Total IF of journals (all publications): 2,9

Total IF of journals (publications related to the dissertation): 2,9

The Candidate's publication data submitted to the Tudóstér have been validated by DEENK on the basis of the Journal Citation Report (Impact Factor) database.

11 February, 2025

